

บทที่ 4

สตรีนิยม

ทฤษฎีสตรีนิยมที่ผ่านมา จะมุ่งให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจในปัญหาที่เป็นพื้นฐานเรื่องความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและผู้ชาย และให้ความสนใจในการวิเคราะห์ถึงอำนาจของผู้ชายที่มีอยู่เหนือสตรีอยู่ และความเห็นอกว่ามีปรากฏให้เห็นชัดเจนในความเป็นพิเศษทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้นการสร้างทฤษฎีของสตรีนิยมจึงเกิดจากนโนทัศน์และระเบียบวิธีการศึกษาที่ได้มาจากศาสตร์ โดยเน้นเรื่องทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตของสตรีอยู่ และเนื่องในของกระบวนการสร้างอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ซึ่งได้รับความอนุรักษ์ และทำให้สภาพเป็นรองของสตรีอยู่ตลอดไป (Jackson, 1998. P. 12)

แนวคิดสตรีนิยม

แนวคิดสตรีนิยมมีพื้นฐานจากแนวคิดที่ว่า สตรีอยู่เป็นเพศที่ถูกกดซี่โดยสังคมที่ชายเป็นใหญ่ โดยมีวัฒนาการรูปแบบของการให้เหตุผลของการกดซี่อยู่ 3 ถุคือ

1. ถุคของการสร้างนิယายปรับปรุงประคติ (Myth) เป็นการใช้รูปแบบของการสร้างนิทานเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสตรีอยู่ในสังคม เช่น ภาพลักษณ์ของสตรีอยู่เชื้อพิงค์ หลอกลวงของปีศาจ และนำความทุกข์ร้อนมาสู่มนุษยชาติ เช่น อิฟ ซึ่งเป็นสตรีอยู่คนแรกของโลกในศาสนาคริสต์ หรือภาพลักษณ์ของสตรีอยู่ที่เป็นสัตว์โลกที่สวยงามมีเสน่ห์อ่อนหวานแต่มีเลือดเห็ดสีชมพูร้ายอ่างน้ำกัดสาในนิทานปรับปรุงประคติ หรือเทพปกรณัมของกรีก หรือในวรรณกรรมของไทยที่มีกลุ่มลักษณะที่เป็นตัวแทนภาพลักษณ์ของสตรี ดังเช่น นางโມราจากจันทร์ โกรหิ นางวนทอง นางกาğı เป็นต้น

2. ถุคของการสร้างแบบแผนพฤติกรรมที่ตายตัว (Stereotype) เป็นถุคที่มีลักษณะของการนิยามความเป็นสตรีอยู่อย่างชัดเจนว่า สตรีอยู่ที่ดีและสตรีอยู่ที่ Lew มีลักษณะอย่างไร เช่น สตรีอยู่ที่ดีจะต้องเป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์ต่อสามี อ่อนหวานช่างเอ้าไว เป็นแม่ที่รักและอุทิศตนเพื่อสุก และเป็นแม่ที่ขันขันแข็ง โดยสังคมจะมีกระบวนการกรอบ รวมขั้คเกล้าครึให้เป็นไปตามการคาดหวังของสังคมด้วยสุภาษณ์ตอนหน่อย ซึ่งเดือนใจกุลสตรี เป็นต้น

3. บุคคลจิตวิทยา (Psychology of Women) เป็นวิธีการที่พัฒนาไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ศาสตร์วิชาจิตวิทยาศาสตร์น่าอย่างใดให้เหตุผล ได้แก่ วิชาจิตวิทยา เป็นการศึกษาความเชื่อ 2 ประการ ข้างต้นให้มั่นคงขึ้น เช่น ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยสังคมจะทางชีวภาพที่ว่า หญิงและชายมีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติ โดยผู้ชายมีขนาดของมัณฑ胧ใหญ่กว่าหญิง ทำให้มีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่า หรือทฤษฎีบุคลิกภาพที่กล่าวว่า ผู้หญิงมีบุคลิกต้องหลากหลาย เช่น ความหลงใหลในตัวเองแบบผู้หญิง (Narcissistic Love) การชอบทำให้คนเองเจ็บปวด (Masochism) และความเพ้อชา เป็นต้น (กาญจนาน แก้วเทพ, 2535, หน้า 63 – 70)

การเดือนไหวเรียกร้องของกลุ่มสตรีนิยมเริ่มขึ้นในยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยนักคิดนักเขียนหลายคนเสนอแนวคิดในรูปของบทความ ตำรา และวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งใน เดอ บัววาร์ (Simone de Beauvoir) เป็นผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของนักสตรีนิยมมากที่สุด มีผลงานที่ถือเป็นตำราแห่งการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีอันมีชื่อเสียงนั้น คือผลงานเรื่อง The Second Sex ซึ่งมีว่าทະกรรมที่เป็นที่รู้จักและยอมรับกันคือ “คนเราคนนี้ ไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิง หากแต่ได้เกิดมาเป็น ในกายหลัง” ทัศนะของเธอคือเหตุผลทางชีววิทยาไม่สามารถชี้ได้ว่าผู้หญิงอ่อนแอกว่าผู้ชาย เมื่อผู้หญิงจะมีความแตกต่างทางสรีระหรือ โครงสร้างทางร่างกายและเพศ แต่ความแตกต่างเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะกำหนดให้ว่าชายเหนือกว่าหญิง นอกเหนือนี้ยังได้เสนอทัศนะทางเพศประการให้ผู้หญิงควรหันหน้าดึง “การมีอยู่” ของตนของอ่อนแอกกว่าเดิม โดยปลดปล่อยตนของจากความเป็นเพศที่สอง เป็นอิสระจากการเอาไว้ดูแลบุตรของผู้ชาย และพัฒนาตัวนิยมต่าง ๆ ในสังคมให้เป็นเพศหนึ่งซึ่งตัดตีความชาย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้หญิงเป็นตัวของตัวเอง ตลอดจนรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเอง อันเป็นทางออกที่เปิดไปสู่อนาคต โดยตั้งความหวังว่า ผู้หญิงจะเป็นที่ยอมรับในฐานะมนุษย์ที่เท่าเทียมผู้ชาย และมีโอกาสทำงานร่วมสร้างสรรค์ให้กับสังคม (ปทุมรัตน์ วงศ์คุณศรี, 2524 หน้า 139 – 140)

ทฤษฎีสตรีนิยมที่เกิดขึ้นมีพัฒนาการผ่านมาแบ่งออกได้ 3 ช่วง ซึ่งนำไปสู่ทฤษฎีกระแสต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเสรีนิยม (Liberal Feminism) กลุ่มนิยม Narquist (Marxist Feminism) กลุ่มสอนรากถอนโคน (Radical Feminism) กลุ่มสังคมนิยม

(Socialist Feminism) กтуุนจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Feminism) และกтуุนหลังสมัยใหม่ (Postmodern Feminism)

การพัฒนาการของสตรีนิยม

สำหรับพัฒนาการ 3 ช่วงนั้น ช่วงแรกคือ กตุุนสูกที่หนึ่ง (First Wave) อยู่ในช่วง พศวรรษที่ 17 – 19 จนถึงต้นพศวรรษที่ 20 ช่วงที่สองคือ กตุุนสูกที่สอง (Second Wave) อยู่ ในช่วงพศวรรษ 1960 ถึงพศวรรษ 1980 และช่วงที่สามคือ กตุุนสูกที่สาม (Third Wave) อยู่ ในช่วงปลายพศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน แนวคิดหลักในช่วงแรกหรือ กตุุนสูกที่หนึ่ง จะ เกี่ยวข้องกับข้อโต้แย้งประเด็นคุณธรรมของความเป็นผู้ชายและความเป็นผู้หญิง ความนิ แหลมคมที่ผู้ชายมีและผู้หญิงไม่มี การเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย รวมทั้งความเป็นอิสระของผู้หญิง มีความพยายามผลักดันให้ผู้หญิงในชนชั้นสูง และชนชั้น กลางได้มีโอกาสเข้าไปสู่โลกสาธารณะ โดยในช่วงแรกนี้นักสตรีนิยมหันมองรับว่าสังคมแบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ โลกสาธารณะและโลกส่วนตัว ซึ่งโลกส่วนตัวจะเป็นการรับผิดชอบ ของผู้หญิง จะนั้นการเรียกร้องให้ผู้หญิงออกมารажางงานนอกบ้านจึงเป็นความขัดแย้งกับการ หันมองรับในภาวะความรับผิดชอบในการทำงานบ้าน ถูกและสามีและสูก ทางออกของนักสตรี นิยมคือ การเสนอให้มีการจ้างคนมาทำงานบ้าน ในช่วงนี้มีขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงที่ จะเรียกร้องสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งประสบ ความสำเร็จในการเรียกร้อง หลังจากนั้นการเคลื่อนไหวเริ่มแผ่วงจนกระทั่งในช่วงพศวรรษ 1960 กระแสความเคลื่อนไหวเริ่มแรงขึ้นและนำไปสู่ กตุุนสูกที่สอง แนวคิดหลักของ กตุุน สูกที่สอง คือ การมองว่าบทบาทของผู้หญิงในสังคมมีสภาพเป็นผู้อ่อน หรือเป็นคนนอก มี ความพยายามในการอธิบายสถานะที่ต้องกว่าของผู้หญิง และสามารถของการอยู่ในฐานะที่ ด้อยกว่า ช่วงนี้ได้เกิดสำนักคิดค่ายๆ หลากหลาย ได้แก่ สตรีนิยมสายเสรีนิยม สตรีนิยม สาย Marxist สตรีนิยมสายสังคมนิยม สตรีนิยมสายสอนรากรตอนโภค สตรีนิยมสายจิต วิเคราะห์ แม้ว่าสำนักคิดเหล่านี้จะมีประเด็นแตกต่างในการอธิบายถึงสาเหตุของความเป็น รองของผู้หญิง รวมทั้งแนวทางในการจัดความเป็นรองของผู้หญิง แต่ความเห็นที่ สองคล่องร่วมกันคือ การเรียกร้องในเรื่องความเท่าเทียมกันที่เหมือนกันระหว่างผู้หญิงและ ชาย เชื่อในความเป็นساกระดับของปัญหา คือมองว่าผู้หญิงทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใดของโลกนี้

ปัญหาเช่นเดียวกันคือ ภูมิอารัคเตาเปรีบจากศูนย์กลางศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งเห็นพ้องในการทำความเข้าใจต่อปัญหาศูนย์กลางความแนววิทยาศาสตร์ ต่อกันในช่วง 20 ปี หลังของศตวรรษที่ 20 ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพของศูนย์กลางเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย รวมทั้งมีแนวความคิดใหม่ ๆ เกิดมาอิทธิพลในการอธินาประการทางสังคม เช่น แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) แนวคิดสหศรีนิยมที่ได้รับอิทธิพลดังกล่าวด้วย จนก่อให้เกิดคลื่นลูกที่สามคือ ช่วงปลายศตวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน

แนวคิดหลักของ คลื่นลูกที่สาม เกิดศีบเนื่องจากมีการตั้งค่าด้วยกันข้อสมมุติฐานซึ่งเป็นพื้นฐานของแนวคิดที่ผ่านมา เช่น ความเชื่อในความเป็นสำคัญของปัญญาของศูนย์กลางโดยไม่พิจารณาถึงเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความเชื่อในการ "ได้มาซึ่งความรู้ความแนววิทยาศาสตร์ (มีการพิสูจน์ตรวจสอบได้)" ความเชื่อในระบบคิดแบบถูกต้องขึ้น (ด้วยอ้าง เช่น ความเชิงแรง - ความอ่อนแอก ความมีเหตุผล - ความอ่อนไหวและเจ้าอารมณ์ เป็นต้น) ความคิดของคลื่นลูกที่สามเห็นด้วยว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยให้ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับร่างกาย (embodiment) โดยมองว่าเมื่อศูนย์กลางศูนย์กลางมีร่างกายแตกต่างกันย่อมนำมาซึ่งประสบการณ์ที่แตกต่างกัน นักศรีนิยมกลุ่มนี้ปฏิเสธการแบ่งแยกระหว่างเพศทางชีวะ (sex) และเพศทางสังคม (gender) และให้ความสนใจในเรื่องความเฉพาะเจาะจง (particularity) ความหลากหลาย (multiplicity) และความแตกต่างของศูนย์กลาง ความขัดแย้ง รวมทั้งเรื่องอัตลักษณ์ (ideality) ของศูนย์กลาง รวมทั้งให้ความสำคัญกับสถานะความเป็นศูนย์กลางที่ศูนย์กลางถูกมองให้เป็นเช่นนั้น ศรีนิยมในยุคคลื่นลูกที่สามได้รวมงานของศรีนิยมผู้ดำเนินงานของศรีรักร่วมเพศ (Lesbian) ไว้ด้วย (วารุพี ภูริสินธิ์, 2545, หน้า 29 – 31)

ทฤษฎีศรีนิยม

สำหรับประเด็นของทฤษฎีศรีนิยมที่ได้จัดแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มนี้ศูนย์กลางได้นำเสนอสาธารณะที่รวมรวมจากหนังสือเรื่อง ศรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20 โดย วารุพี ภูริสินธิ์ ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้เสนอรายละเอียดไว้เป็นลำดับและชัดเจนอย่างยิ่ง ฉะนั้นศูนย์กลางจึงได้สรุปเก็บความในประเด็นดังกล่าวไว้ดังนี้

จากแนวคิดในช่วงศัตวรรษที่ 20 ซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่หนึ่งก่อให้เกิดการรวมตัวของผู้หญิง มีจุดมุ่งหมายคือ การเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งก็ประสบความสำเร็จ ในระยะต่อมาการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นแม้จะไม่มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่เป็นหนึ่งเดียว แต่ก็ทำให้ผู้หญิงคระหนักอิงสิทธิของตนมากขึ้น มีการเรียกร้องให้พัฒนาการอธิบายถึงสภาพที่เป็นร่องของผู้หญิงอย่างเป็นระบบมากขึ้น นั่นคือต้องสร้างทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุทธรัชท์ในการปลดปล่อยผู้หญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะนั้นทฤษฎีสตรีนิยมเริ่มเกิดขึ้นในช่วงแรกด้วย จุดมุ่งหมายทางการเมืองของช่วงนี้คือการเคลื่อนไหวของผู้หญิง เพื่อทำความเข้าใจสภาพความเป็นร่องของผู้หญิง รวมทั้งการถูกกักกันหรือถูกกดเป็นกุญแจขอนในพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ (Jackson & Jones, 1998 ล้างในวารุณี ภูริตินสิทธิ์, 2545. หน้า 56) ทฤษฎีสตรีนิยมคือข้างตอกต่างจากทฤษฎีสาขาอื่นที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ และต้องการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์นั้นด้วย ซึ่งนั้นคือมีจุดมุ่งหมายทางวิชาการและจุดมุ่งหมายทางการเมือง ทฤษฎีสตรีนิยมช่วยให้เกิดความเข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ในสังคมและ การเมือง รวมทั้งส่งผลให้สถานะของผู้หญิงเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Anderson, 1993 ล้างใน วารุณี ภูริตินสิทธิ์, 2545. หน้า 56) จะนั้นจุดมุ่งหมายที่ฐานะของทฤษฎีสตรีนิยมคือวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเป็นเพศ เพื่อทำความเข้าใจในอันนี้ที่แตกต่างระหว่างหญิงและชาย ความเห็นอ่อนกว่าของผู้ชาย

นอกจากนั้น ทฤษฎีสตรีนิยมให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้หญิงว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทางทฤษฎี นักสตรีนิยมจะพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้หญิง และผู้ชายในการวิเคราะห์ เพื่อเชื่อมต่อประสบการณ์ส่วนตัวเข้ากับประสบการณ์ร่วมของสังคม ประสบการณ์ส่วนบุคคลถูกมองว่าเป็นการทดสอบทางทฤษฎีขึ้นสุดท้ายและเป็นสัญญาณ ความจริง รวมทั้งเป็นตัวแทนของประจักษ์นิยมที่ซื่อตรง การที่นักสตรีนิยมให้ความสำคัญกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิงนำไปใช้สร้างทฤษฎี ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการว่าด้วยความท้าทายที่ผ่านมาคืออธิบายถึงความเป็นผู้หญิง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชาย ล้วนเป็นความคิดที่เสนอโดยนักคิดผู้ชาย และเป็นการเสนอให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะที่เป็นรอง โดยพิจารณาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ การสร้างความคิดทางปรัชญา สถาปัตยกรรม วิทยาศาสตร์สังคมส่วนดูกรอบจ้า ให้ความท้าทาย (หรือข้อความ) ที่เหลือของผู้หญิง จะนั้นความรู้ที่มีอยู่ถูกครอบงำโดยผู้ชาย และ

ความรู้เหตุการณ์นั้นมองว่าประสบการณ์ของผู้หญิงส่วนใหญ่สับสน ไร้ระเบียบ ในปัจจุบัน เป็นแบบไปทางแนวแผนประเพณีชน (瓦ุภี ภูริสินธิ์, 2545, หน้า 57)

นอกจากประสบการณ์ของผู้หญิง ได้มีการให้ความสำคัญกับเรื่องของอัตลักษณ์ สถาพทางจิตวิถี (subjectivity) โดยยอมรับว่าการได้มาซึ่งความรู้จำเป็นต้องทำความเข้าใจ กับอารมณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา อารมณ์ไม่ใช่เป็นเรื่องของผู้หญิง ซึ่งที่ผ่านมา อารมณ์ถูกทำให้เป็นเรื่องไม่ดี เป็นข้อห้ามของมนุษย์ในช่วงศตวรรษที่ 17 ที่เหตุผลได้รับการ ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งสำคัญในสังคมตะวันตก ขณะนี้ในกลุ่มศตรีนิยมกลุ่มนี้เรื่องว่าในการ สร้างทฤษฎีนี้ อารมณ์มีความสำคัญไม่ต่างไปจากการสังเกตุ เหตุผล การกระทำ ส่วน กระบวนการสร้างความรู้นั้นคือ การสร้างจิตสำนึก (consciousness raising) ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ผู้หญิงได้เลอกเบลี่ยนประสบการณ์ ในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ชายและเพศหญิง จากวิธีการสร้างจิตสำนึกได้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศเป็น ข้อเท็จจริงทางสังคม เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ทางชั้น ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องส่วนบุคคล

จากความต้องการให้มีการสร้างทฤษฎี หรือองค์ความรู้ในการอธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างเพศที่ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า ได้ก่อให้เกิดผลงานเกี่ยวกับศตรีนิยมมากน้อยตั้งแต่ ช่วงปลายศตวรรษ 1960 และต้นศตวรรษ 1970 เป็นต้นมา ทฤษฎีต่าง ๆ ถูกนำเสนอใน ทิศทางที่แตกต่างกันมากขึ้น มีสำนักคิดต่าง ๆ เกิดขึ้น ico รวมอังค์มีพื้นฐานอยู่บนแนวคิด กระแสหลักที่มีอยู่ในสังคม ซึ่งบางคนมองว่าเป็นแนวคิดผลกระทบผู้ชาย (malestream) ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดเสรีนิยม ลัทธิมาร์กซ์ จิตวิเคราะห์ หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามแม้ว่า ศตรีนิยมจะใช้แนวคิดพื้นฐานหลัก ๆ ของสังคมซึ่งคิดขึ้นโดยผู้ชายในการพัฒนาทฤษฎี ของตน แต่นักศตรีนิยมได้นำแนวคิดเหล่านี้มาขยายความ ปรับให้คลายเป็นกรอบคิดทฤษฎี ที่กว้างขึ้น และอ้างอิงได้ มีการวิพากษ์วิจารณ์จนทำให้ทฤษฎีศตรีนิยมมีการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา รวมทั้งมีการพยายามสร้างคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่เกิด ขึ้นกับผู้หญิงในทุกๆ แห่งทุกสังคมมากขึ้น (瓦ุภี ภูริสินธิ์, 2545, หน้า 59 – 60)

ศตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism)

แนวคิดเสรีนิยมเริ่มขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เสนอให้บังคับคิดสำคัญ ได้แก่ จอห์น ล็อก (John Locke) โธมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) ความเชื่อพื้นฐานคือ มนุษย์มีความแตกต่าง

จากที่ตัวโครงเป็นปัจจัยบุคคลที่มีความสามารถในการมีเหตุผล แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ในฐานะปัจจัยบุคคลก็มีผลประใช้ชน์ส่วนตัวด้วย จะนั้นรู้ด้วยว่างบัญชีให้กับปฎิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และรู้ก็มีข้อ不便ที่จะไม่เข้าไปถ่วงละเมิดปริมาณมาลส่วนตัวของปัจจัยบุคคล ต่อมาศาสตราจารย์ที่ 18 อดัม สมิธ (Adam Smith) ได้เสนอเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจในตลาดเสรีและในศตวรรษที่ 19 จอห์น สจวร์ต มิล (John Stuart Mill) ได้เสนอ เกี่ยวกับลักษณะของปัจจัยบุคคลอย่างเต็มที่ในทางเศรษฐกิจและการเมือง และให้ความสำคัญ กับเรื่องอิสรภาพ

ในช่วงศักราชเรียน ไม่เชื่อว่าผู้หญิงสามารถรอดมีความเท่าเทียมกับชาย เพราะมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ผู้หญิงไม่อาจก่อร้ายเป็นเหตุผล ดังนั้นจึงเรียกร้องของนักศรีนิยม ในพหุบรรณที่ 18 – 19 จึงพยายามเสนอความคิดว่าผู้หญิงเป็นมนุษย์ จะนั้นก็สามารถมีเหตุผล และควรได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ชาย ต่อมาในช่วงกลางพหุบรรณที่ 20 แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมได้รับการพัฒนาขึ้นอีกและรับรู้อย่างกว้างขวางจนอาจเกิดความเข้าใจว่า สตรีนิยมสายเสรีนิยมนี้เป็นศักราชเรียนกระแสหลัก แต่ที่จริงแล้วเป็นเพียงสำนักคิดหนึ่ง

นักศรีนิยมที่มีแนวคิดอยู่ในสำนักคิดเสรีนิยม และเป็นผู้ก่อให้เกิดกระแสความสนใจในปัจจุบันของผู้หญิงอย่างมากก็คือ เบตตี้ ฟรีดาน (Betty Friedan) เป็นนักเขียนชาวอเมริกัน เข้าของผลงานที่มีชื่อเสียง The Feminine Mystique ตีพิมพ์ใน ปี ค.ศ. 1963 ต่อมาในค.ศ. 1969 Friedan ได้ร่วมก่อตั้งองค์กรสตรีแห่งชาติ National Organization of Women เป็นองค์กรที่มีสมาชิกจำนวนมาก สำหรับผลงานเรื่องนี้ได้เสนอเกี่ยวกับผู้หญิงแต่งงานชนชั้นกลางที่อาศัยบริเวณบ้านเมืองของสังคมอเมริกัน ในช่วงทศวรรษ 1960 ก่อนหน้านี้คือในช่วง stagnation ที่สอง ผู้หญิงจำนวนมากได้เข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อทดแทนแรงงานผู้ชายที่เข้าร่วมสงคราม แต่เมื่อ stagnation ถึงผู้หญิงถูกเรียกร้องให้เลิกทำงานและกลับมาเป็นแม่บ้าน เพื่อให้ผู้ชายได้มีงานทำ และการเป็นแม่บ้านทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายในด้านเศรษฐกิจ ไม่สามารถพัฒนาความเป็นตัวเอง ไม่เทื่อนทุณค่าของตัวเอง ขาดความเคารพคนเชิง Friedan เรียกร้องให้ผู้หญิงออกไปอยู่ในโลกสาธารณะ และทำทุกอย่างให้ได้เข้ามายังกับผู้ชาย มองว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะและทำให้สถานะของผู้หญิงดีขึ้น

ความคิดเห็นฐานโดยรวมของศตรีนิยมสายเสรีนิยม อาจสรุปได้ดังนี้

- เชื่อในความเห็นอกันระหว่างเพศ ที่ว่าสูญเสียและผู้ชายโดยพื้นฐานมีความเป็นมนุษย์เห็นอกัน
- เชื่อในความท่าทีขึ้นกันทางเพศ หรือความต้องการระหว่างเพศโดยเรียกร้องให้มีโอกาสที่เท่าเทียมในการแข่งขันภายในระบบสังคมที่เป็นอยู่โดยเฉพาะปรัชญาลัทธารณะ ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางกฎหมาย ทางการเมืองและทางสถาบัน เพื่อสิทธิของปัจเจกบุคคลในการแข่งขันในตลาดลัทธารณะ และมองว่าด้วยไห้อาการที่เท่าเทียมกันแก่สูญเสียแล้ว สูญเสียจะเป็นเช่นผู้ชายได้ทุกอย่าง
- การให้อิสระภาพแก่สูญเสียจากงานทบทวนความเป็นเพศที่ถูกกดซี่ บทบทความเป็นเพศที่สังคมกำหนด เช่น สูญเสียเป็นคนดูแลบ้านและลูก ผู้ชายหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้สูญเสียไม่มีที่อยู่ในสังคม และเป็นการกำหนดที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน จำเป็นดังคดีรับการแก้ไข
- การต่อสู้ที่สำคัญ กระทำโดยผ่านทางการแก้ไขกฎหมาย หรือเรียกร้องให้แก้ไขแนวสังคมทางเพศ เช่น จัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กของรัฐในการช่วยเหลือสูญเสีย เชื่อว่าด้วยมีการแก้ไขกฎหมายให้เท่าเทียมกันแล้ว ก็ไม่จำเป็นด้องแก้ไขสถาบันทางสังคมอื่น ๆ หรือไม่ต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือระบบสังคมทั้งหมด
- ยอมรับในการแทรกแซงของรัฐ เช่น การกำหนดโควต้าพิเศษให้สูญเสียเข้าทำงาน เป็นตัวแทนทางการเมือง หรือการลากคลอด โดยให้เหตุผลว่าโดยพื้นฐานสูญเสียไม่ได้แตกต่างจากผู้ชาย แต่กลับถูกสังคมปฏิเสธโอกาสบนพื้นฐานของเพศสูญเสีย ฉะนั้นถือว่าเพศสูญเสียก่อให้เกิดความต้องไถออกอาชญากรรม อุปสรรคในการแข่งขันและการยอมรับในเรื่องศศิปัญญา ดังนั้นจึงเป็นความชอบธรรมที่รัฐจะเข้ามายกเวรแทรกแซงของกฎระเบียบพิเศษสำหรับสูญเสีย
- เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงที่จิตสำนึกของปัจเจกบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่จะชัดการก่อซี่สูญเสียให้หมดไป (瓦努ณี ภูริสินธิ์, 2545 หน้า 61 – 68)

สตรีนิยมสาบานาร์กซ์ (Marxist Feminism)

แนวคิดนาร์กซ์ มิอิทธิผลต่อแนวคิดสตรีนิยมตะวันตกอย่างมากในช่วงทศวรรษ 1960 – 1970 ได้แก่ แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และ เฟรเดอริก อิงเกลส์ (Frederick Engles) ซึ่งที่จริงแล้วแนวคิดทั่วไปของ Marx ไม่ได้ให้ความสนใจในประเด็นความสัมพันธ์หญิงชาย และให้ความสนใจในการวิเคราะห์ความเป็นร่องของผู้หญิงน้อยมาก รวมทั้งไม่ได้ให้ความสนใจกับเรื่องการผลิตข้าว (reproduction) หรือการสืบพันธุ์ซึ่งหมายถึง การให้กำเนิดและเติบโต เพราะถือว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากประวัติศาสตร์ ดังนั้นแนวคิดของ Marx จึงไม่ได้ให้เครื่องมือทางความคิดในการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นร่องของผู้หญิง ในแง่บุณฑ์ที่เกี่ยวกับการความสัมพันธ์ทางสังคมของการสืบพันธุ์ของมนุษย์ ผู้หญิงถูกมองเพียงด้านที่อยู่ในความสัมพันธ์ของทุนนิยม มากกว่าที่จะถูกพิจารณาว่าอยู่ในทั้งความสัมพันธ์ของทุนนิยม และความสัมพันธ์ชายเป็นใหญ่ Marx มองว่าการถูกเอาไว้เปรียบของผู้หญิงไม่ต่างจากการถูกเอาไว้เปรียบของผู้ชายที่ไม่มีปัจจัยการผลิต ผู้หญิงถูกเอาไว้เปรียบจากผู้ชายในครอบครัวที่ไม่ได้รับการพูดถึง

แม้ว่า Marx จะกล่าวว่าทรัพย์สมบัติแรกที่เกิดขึ้นคือ ความเป็นทาสที่มองไม่เห็นในครอบครัว ทาสในที่นี้คือกรรมและอุป ไม่ได้หมายถึงกรรมเป็นการเฉพาะ และการกล่าวถึง ทาสก็เพื่อการวิเคราะห์การจัดทารพยากรแรงงานในครัวเรือน ให้รวม แต่ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องการแบ่งงานกันทำทางเพศโดย ดังนั้นจากครอบความคิดนี้จึงเป็นการจำกัดสตรีนิยม สาบานาร์กซ์ ในการเสนอการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หญิงชายในส่วนของการสืบพันธุ์ ความเป็นแม่ แนวคิดที่ฐานที่สตรีนิยมนิยมนำมามิใช้อธิบายสถานะของผู้หญิงคือ ข้อเสนอที่ว่าเงื่อนไขทางวัฒนธรรมเชิงวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ของมนุษย์ เมื่อในทางวัฒนธรรมที่คือ เมื่อในทางเศรษฐกิจ จากแนวคิดนี้ทำให้สตรีนิยมสาบานาร์กซ์ Marx ให้ความสนใจวิเคราะห์เกี่ยวกับงานที่ผู้หญิงทำเป็นหลักทั้งที่เป็นงานบ้านและงานอาชีพ เพราะมองว่าเงื่อนไขทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อสภาพความเป็นร่องของผู้หญิงที่เป็นอยู่

ส่วน Engles ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพของผู้หญิงโดยตรง โดยมีผลงานเรื่อง The Origin of the Family, Private Property and The State ค.ศ. 1848 โดยใช้ข้อมูลทาง

นาบุขวิทยาจากงานของ เลวิส มอร์แกน (Lewis Morgan) เรื่อง Ancient Society ในงานของ Engles เสนอว่าสภาพความเป็นร่องของผู้หฤทัยเกิดขึ้นเมื่อมีทรัพย์สินเอกสารเกิดขึ้นในสังคม และผูกพันธ์กับการเกิดขึ้นของชนชั้นชั่งสัมพันธ์กับการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะเป็นชนชั้นที่อาจรักษาเบรีย และมีอำนาจเหนือชนชั้นที่ไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในกรอบครัว ผู้ชายหรือสามีได้เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินเอกสาร เหล่านี้ ขณะนี้ในกรอบครัวสามีมีสภาพเป็นพวกภูบุพันธ์ (bourgeoisie) และภารชาติมีสภาพเป็นกรรมชีพ (proletariat) เพราะภารชาติไม่ได้ครอบครองปัจจัยการผลิต นอกจากรัฐ์มีการสะสมทรัพย์สินเหล่านี้มากขึ้น ผู้ชายมีความต้องการทายาทเพื่อสืบทอดทรัพย์สินที่ตนครอบครองอยู่ ผู้ชายสร้างระบบครอบครัวผัวเดียวเมียเดียวขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กที่เกิดจากผู้หฤทัยที่ตนหลับนอนด้วยนั้นเป็นถูกชนชั้น แต่ Engles มองว่าระบบผัวเดียวเมียเดียวถูกใช้บังคับกับผู้ชายหฤทัยเพียงฝ่ายเดียว โดยฝ่ายสามีซึ่งคงมีภารชาติหลายคนอยู่ และระบบดังกล่าวทำให้สถานะของผู้หฤทัยแปรร้ายมากขึ้น ทำให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ทางเพศในกรอบครัวขึ้น พร้อมๆ กับความเป็นปฏิปักษ์ทางชนชั้นในสังคม

ประเด็นที่สตรีนิยมพยายามรักษาไว้ความสำคัญคือ เรื่องงานบ้าน โดยเสนอว่าระบบทุนนิยมอุดหนุนกรรมทำให้เกิดการแบ่งแยกการทำงานออกเป็นงานส่วนตัวคือ งานบ้านและงานที่ทำนอกบ้านดือว่าเป็นงานที่ก่อให้เกิดผลผลิต (productive work) และงานเหล่านี้จะได้รับเงินค่าจ้าง ส่วนงานบ้านที่ผู้หฤทัยทำถูกมองว่าเป็นงานที่ไม่ได้สร้างผลผลิต (non - productive work) จึงไม่มีค่าจ้าง ระบบทุนนิยมพยายามที่จะเก็บผู้หฤทัยไว้ทำงานในบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง นักสตรีนิยมในส้านักนักบังคับเสนอว่างานบ้านไม่ใช่งานที่ไม่มีคุณค่า แต่เป็นงานที่สร้างผลผลิตโดยผู้หฤทัยไม่จำเป็นต้องไปอยู่ในทำลังแรงงาน เพราะงานที่ผู้หฤทัยทำเป็นสิ่งที่เป็นสำหรับคนงานทุกคน จะน้ำหนักการทำงานบ้านเชิงควรได้รับค่าตอบแทน โดยผู้ที่ต้องจ่ายคือรัฐและนายทุน ส่วนค่าจ้างไม่จำเป็นต้องเป็นเงินสด แต่อาจเข้าในรูปแบบของสวัสดิการที่ให้กับแม่ที่เลี้ยงถูก อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้มีนักสตรีนิยมบางคนได้แจ้งตัวแทนของผู้หฤทัยในกรอบครัวเป็นเรื่องที่สังคมท้องถิ่น แต่ในความเป็นจริงกรอบครัวอาจเป็นที่ของความรุนแรงและความสันหนัง บางกรณให้ทัศนะว่าโลกส่วนตัวหรือโลกของกรอบครัวเปรียบเหมือนถูกที่กับผู้หฤทัยออกไปจากโลกสาธารณะอย่างถาวร

แม้ว่าจะมีการให้ความสำคัญกับการทำางานนอกบ้านของผู้หญิง แต่งานที่ผู้หญิงทำส่วนใหญ่คงเป็นงานเฉพาะสำหรับผู้หญิง เช่น งานทำอาหาร งานเย็บผ้า งานพยาบาล เป็นต้น ไม่ใช่พิจารณาจากอคติทางเชื้อชาติ กุศลชาติพันธุ์ ชนชั้น หรือความเป็นเพศ (วาระ ภูริสิน ลิกธ์, 2545, หน้า 73 – 80)

สตรีนิยมสายด่อนรากถอนโคน (Radical Feminism)

สตรีนิยมสายนี้เสนอว่าการกดขี่ผู้หญิงเกิดขึ้นเพราะเหอเป็นผู้หญิง หรือเพราะความเป็นเพศของผู้หญิง และเสนอว่าการกดขี่ทางเพศเป็นรูปแบบที่เป็นพื้นฐานและเป็นการกดขี่แรกของการกดขี่ต่าง ๆ ในสังคม แนวคิดของสตรีนิยมกลุ่มนี้ปรากฏในช่วงทศวรรษ 1970 ผู้ที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนี้คือ เกต มิลเลต (Kate Millett) ผลงานที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง คือ *Sexual Politics* ซึ่งเสนอว่า การเมืองชายถึง ความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจที่คนกลุ่มนี้งอกควบคุมจากคนอีกกลุ่ม จะนั่นการเมืองทางเพศก็ การที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงและสามารถครอบครุณผู้หญิงให้อุ่นกายได้ความต้องการของผู้ชาย อิสานาจในสังคมอยู่ในมือของผู้ชายทั้งหมดนั่นคือ ระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) การยอมรับของสังคมต่อความสัมพันธ์ทางเพศที่เหลืออีกทางอื่นาเช่นนี้ เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการขัดแย้งทางสังคมของชายและหญิง ไปสู่การเมืองแบบชายเป็นใหญ่ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลถักยั่งษะ บทบาท และสถานภาพ ความมีอำนาจสูงสุดของผู้ชายไม่ได้อยู่ที่ความแข็งแรงทางศรีษะ แต่อยู่ที่การยอมรับระบบค่านิยมซึ่งไม่ใช่เรื่องทางชีวะ ความแตกต่างระหว่างเพศ มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมมากกว่าชีวภาพ ฉะนั้นด้านเหตุของ การกดขี่ผู้หญิงอยู่ที่ระบบชายเป็นใหญ่ ระบบชายเป็นใหญ่ทำให้ความสัมพันธ์ที่เป็นรองของผู้หญิงเป็นเรื่องของธรรมชาติ Millett มองว่าสถาบันหลักของระบบชายเป็นใหญ่คือ ครอบครัว ครอบครัวเป็นตัวกลางระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม ทำหน้าที่สนับสนุนสนับสนุนในครอบครัว และปฏิบัติตามอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ Millett ยอมรับในความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิง ซึ่งต่างจากกลุ่มเสรีนิยมและกลุ่มมาร์กซ์ที่เห็นว่าชายและหญิงไม่มีความแตกต่าง

แนวคิดของนักสตรีนิยมสายด่อนรากถอนโคนอื่น ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ให้ความสำคัญกับความเป็นเพศหญิง ในฐานะที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดกดขี่ทางเพศ ผู้หญิงแต่ละคนจะมีความเหมือนกันไม่ว่าจะแตกต่างกันในชนชั้น เชื้อชาติ

อาทิ กอุ่นชาติพันธ์ มากกว่าที่ผู้หญิงคนใดจะเหมือนกับผู้ชาย ดังนั้น จึงมีการเสนอความคิดเรื่องความเป็นพื้นเมืองของผู้หญิงทั้งหมด (sisterhood)

- ระบบชายเป็นใหญ่เป็นสามาธิค้าคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการกดขี่ผู้หญิง เป็นระบบถือทางเพศซึ่งผู้ชายเป็นผู้ครอบครองถือนาฬุก และประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
- เชื้อและเนื้นในความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย โดยบางส่วนเชื่อว่าความแตกต่างเกิดจากธรรมชาติ แต่บางส่วนเชื่อว่าความแตกต่างดังกล่าวเป็นเพราะโครงสร้างสังคม หรือภูมิตร้างขึ้น โดยวัฒนธรรม
- ให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของความเป็นแม่ และเรื่องเกี่ยวกับการภารณ์ซึ่งถูกมองจากผู้หญิงนายนายนี้ว่าเป็นประเต็นสำคัญมากของศศรินิยม เพราะความรุนแรงและการครอบบังคับที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงได้ถูกทำให้ปอกเปลื้องชื่อธรรมในพฤติกรรมทางเพศ โดยผ่านทางความเชื่อว่าเกี่ยวกับเรื่องการภารณ์แล้วผู้ชายโดยธรรมชาติจะก้าวร้าว และเป็นผู้นำ ในขณะที่ผู้หญิงเป็นผู้รองรับและเป็นผู้ดูแล
- ให้ความสำคัญกับร่างกายของผู้หญิง ว่าก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย และเป็นที่ซึ่งสามารถอภิรักษ์ความรู้เกี่ยวกับผู้หญิง
- โครงการต่าง ๆ ที่ถูกเสนอเพื่อการแก้ไขสภาพที่เป็นอยู่ของศศรินิกนีลักษณะไปในทางปฏิริตามากกว่าปฏิรูป
- ให้ความสนใจในประเต็นหลักหนาทึ้งเรื่องศาสนา ศิลปะ ดนตรี ศุภษา วรรณกรรม และอื่น ๆ โดยศึกษาทุก ๆ แง่มุมของชีวิตผู้หญิงที่ผู้หญิงเชยอนรับว่าเป็นมาตรฐาน เป็นเรื่องปกติ และเป็นเรื่องที่ยอมรับได้
- ให้ความสนใจและมีแนวคิดเชิงบวกต่อเรื่องศศรีรักร่วมเพศ เหราคิดว่าเรื่องการภารณ์ระหว่างหญิงชายถูกใช้เพื่อสร้างความเป็นรองให้กับผู้หญิง

สำหรับศศรินิยมสายตอนรากถอนโคน ในการหลังได้มีการแยกสายแนวคิดออกเป็นศศรินิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism) และ ศศรินิยมสายนิเวศ

(Ecofeminism) โดยศิรินิยมสาขวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่อสู้ของวัฒนธรรมผู้หญิง โดยเสนอว่าผู้หญิงมีบุคคลิกภาพที่แตกต่างจากผู้ชาย และคุณลักษณะคือ ๆ ของผู้หญิงคือว่าเด็กกว่าหรือเห็นอกกว่าชาย เช่น การช่างเอาใจใส่คุ้ด ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นต้น และพยายามนำเสนออาลักษณ์ของผู้หญิงที่เกือบถูกมองว่าไม่ดี หรือด้อยมาให้ถูกทำให้หมด เช่น ความเมย์ไม่แสวงขอ (passivity) ถูกมองให้มีความนิสัยดี หรือลักษณะอัตติสัมบทองผู้หญิง (subjectiveness) ถูกมองให้มีความตระหนักถึงความเป็นตัวตนที่ก้าวหน้า แต่ศิรินิยมสาขวัฒนธรรมจะมองคุณลักษณะความเป็นชายเป็นสิ่งไม่ดี เช่น ความก้าวร้าว การซ่อนแอบซึ้ง ฉะนั้นจึงมีการเรียกร้องให้รักษาความแตกต่างระหว่างหญิงและชายไว้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากกลุ่มศิรินิยมสาขเสรีนิยม นอกจากนี้ยังเสนอเสนอถึงการมีชาตุแท้ของผู้หญิงความหมายความเป็นผู้หญิงที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ที่เป็นสากล "ไม่ค่านึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือชนชั้นของผู้หญิง หรือประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติ สถาบันชายเป็นใหญ่ได้สร้างวัฒนธรรมของผู้ชายที่เป็นหลักขึ้นมา และถ้าคุณลักษณะใดแตกต่างจากคุณค่าที่วัฒนธรรมให้ไว จะถูกมองว่าเป็นวัฒนธรรมด้อยหรือเป็นเชิงลบ ฉะนั้น ตามทัศนะของกลุ่มนี้เห็นว่าระบบชายเป็นใหญ่ได้สร้างภาพของผู้หญิงแบบปลอมเป็น แต้วหล่อหกอนให้ผู้หญิงเป็นไปตามความต้องการของผู้ชาย สร้างความรับรู้ที่คิดผ่านทางภาษาของนิทาน ศาสนา ศิลปะ วรรณกรรม ตำนานของผู้เชื้อชาติต้านต่าง ๆ รวมทั้งสืบและไวยากรณ์ ภาษาเป็นส่วนหนึ่งในการถอดคุณค่าของผู้หญิง และทำให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่เป็นรอง ภาษาของชายเป็นใหญ่ได้ควบคุมภาษาความเป็นผู้หญิง ผู้หญิงจึงเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่น ๆ เพื่อต่อรองอาจชนะการครอบจักรของชายเป็นใหญ่"

ส่วนศิรินิยมสาขนิเวศ มีแนวคิดสำคัญคือ ปฏิเสธอุดมการณ์ความเป็นผู้ชาย "ไม่ยอมรับว่าคุณลักษณะของความเป็นชายคือความเหมือนกัน หรือเป็นมาตรฐานที่ทุกคนต้องถูกเป็นแบบอย่าง ศิรินิยมสาขนิเวศมีความคิดค่อนข้างสุดขั้วที่เสนอว่าผู้หญิงมีความแตกต่าง และตีกว่าผู้ชายตามธรรมชาติ และโดยเงื่อนไขทางชีวภาพ เช่น การที่ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิด ถูกทำให้ผู้หญิงมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เชื่อมโยงกับโลก ฉะนั้น ความเชื่อมโยงกับธรรมชาติจึงเป็นเรื่องหลักที่นักศิรินิยมกลุ่มนี้ให้ความสำคัญ และเสนอให้ปฏิเสธเทคโนโลยี ชาที่ผลิตจากสารเคมี เป็นต้น และความใกล้ชิดกับธรรมชาตินี้เองทำให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะเป็นรองผู้ชาย เพราะระบบคิดแบบตะวันตกในอดีตได้จัดให้ผู้หญิงอยู่ในปริญญา

ของธรรมชาติ และผู้ชายอยู่ในปริมพำนกลางของวัฒนธรรมและให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมเหนือกว่าธรรมชาติ และมองว่ามนุษย์ซึ่งให้อยู่กว่าธรรมชาติ และมนุษย์ต้องควบคุมธรรมชาติ นำธรรมชาตินามารับใช้มนุษย์ จะนั้นเมื่อผู้หญิงอยู่ในปริมพำนกลางของธรรมชาติจึงทำให้ผู้หญิงมีสภาพที่ด้อยกว่า และถูกควบคุมจากผู้ชายซึ่งเดิมทั้งกับธรรมชาติ อย่างไรก็ตามนักศรีนิยมบางส่วนในกลุ่มนี้วิจารณ์ว่า การเชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับธรรมชาติกลับเป็นเครื่องมือในการกดขี่ผู้หญิงในระบบชายเป็นใหญ่ และการคิดแบบที่ว่าธรรมชาติสูญโภคกับผู้หญิง วัฒนธรรมสูญโภคกับผู้ชายที่เป็นความคิดแบบคู่ตระหง่าน เท่ากับเป็นการขอมรับระบบคิดแบบคู่ตระหง่านของผู้ชาย และเป็นการถือเนื่องการกดขี่ของผู้ชาย ขณะนี้ประเด็นร่วมกันของศรีนิยมสายนิเวศ คือไม่ยอมรับความเชื่อที่ว่าวัฒนพำนท์ที่ด้อย และไม่ยอมรับความเชื่อที่ว่าวัฒนพำนของเหตุผล มุนุษชาติและวัฒนธรรมมีความเหนือกว่าธรรมชาติ (วารสาร ภูริสินธิชัย, 2545, หน้า 89 – 110)

ศรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist Feminism)

ศรีนิยมสายสังคมนิยมเกิดขึ้นในศตวรรษ 1970 เป็นผลมาจากการแนวคิดของนาร์กซ์ไม่อายเชิญมิตรทางเพศภายในให้กรอบการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามศรีนิยมสายสังคมนิยมก็มีความไม่ชัดเจนกับศรีนิยมสายนาร์กซ์หลายประการ เป็นต้นว่าเชื่อในความเห็นอนันต์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย วิเคราะห์สังคมโดยแบ่งเป็นโลกส่วนตัวและโลกสาธารณะ และเห็นอว่าผู้หญิงต้องผลักดันโลกส่วนตัวเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะ รวมทั้งให้ความสนใจในประเด็นเรื่องการทำงานของผู้หญิงว่าถูกเอกสารเอาไว้เบรียบอย่างไร นักศรีนิยมในกลุ่มนี้บางคนเห็นด้วยกับนาร์กซ์ที่ว่า การจะได้มาซึ่งการปิดป๊อ卜หรือความเป็นอิสระของผู้หญิง จำเป็นที่ผู้หญิงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตสาธารณะ แต่งานที่ทำต้องรวมถึงงานที่มีเกียรติ อยู่ในระดับบริหาร และไม่ควรมีสิ่งที่เรียกว่า “งานของผู้หญิง” ในพื้นที่สาธารณะอีก ต่อไป แต่เงื่อนไขนี้เพียงอย่างเดียวไม่พอ หากกดติทางเพศยังดำเนินต่อ

บางคนมองว่าศรีนิยมสายสังคมนิยมมาจากแนวคิดนาร์กซ์ และศรีนิยมสายสอนรากถอนโคน โดยเสนอว่าศรีนิยมสายสังคมนิยมคือ การสังเคราะห์ (synthesis) ระหว่างการวิเคราะห์ทางชั้นชั้นของนาร์กซ์ และการวิเคราะห์ระบบชายเป็นใหญ่ของกลุ่มศรีนิยมสายสอนรากถอนโคน ทุนนิยมใช้ระบบชายเป็นใหญ่ และระบบชายเป็นใหญ่เป็นส่วนทำให้เกิด

การจัดระดับสูงต่ำทางเพศ ทำให้ผู้หญิงซึ่งเป็นรองถูกความทุนทางการเมือง ในขณะเดียวกัน ทุนนิยมในฐานะที่เป็นระบบชนชั้นทางเศรษฐกิจ ทำหน้าที่ค่าแรงไว้ซึ่งการจัดระดับสูงต่ำของระบบชายเป็นใหญ่ ระบบทุนนิยมและระบบชายเป็นใหญ่ต้องพึงพิจารณาบนทั่วบุญซึ่งกันและกัน โดยสังคมทุนนิยมชายเป็นใหญ่เกิดขึ้นก่อตัวธรรมที่ 18 ในประเทศไทย แล้วก่อตัวธรรมที่ 19 ในประเทศไทยหรือส่วนภูมิภาค โดยที่ระบบชายเป็นใหญ่เกิดขึ้นก่อน ผ่านทางการค่าแรงซึ่งของการจัดระดับทางเพศในสังคม อันเป็นผลจากค่าอัตราขากทางอุดมการณ์และการเมืองของความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ได้ถูกสืบทอดจากสังคมอุปนี้ไปอีกดูกันนั่ง เพื่อปกป้องความสูงต่ำทางเพศในสังคม ผู้หญิงอยู่ในสภาพที่ถูกกดซึ่งกันและกันของระบบทุนนิยมและระบบชายเป็นใหญ่

ผู้หญิงถูกนิยามว่าเป็นแม่ ทำให้ผู้หญิงต้องผูกติดอยู่กับการทำงานบ้านที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน เพราะงานบ้านในสังคมทุนนิยมไม่ใช่งานการผลิตจริงไม่มีค่าตอบแทน ส่วนผู้หญิงที่ออกไปทำงานนอกบ้านก็จะได้รับค่าตอบแทนต่ำ เพราะเป็นเพศที่ต้องกว่าและไม่เทียบถูกนิยามว่าเป็นคนทำงาน จึงมีความพิเศษที่ต้องนิยามใหม่ว่าวัยผู้หญิงทำงาน โดยที่ผู้หญิงต้องไม่สามารถขอหักหินของงานของชายเป็นใหญ่ พวกกลุ่มที่ในฐานะที่เป็นชนชั้นจะได้รับผลกำไรจากการค่าแรงงานที่ต่ำกว่าวางของผู้หญิง ขณะที่ผู้ชายในฐานะปัจเจกบุคคลได้รับประโยชน์จากการค่าแรงงานที่ผู้หญิงทำให้ผู้ชายในครอบครัว จะนั่นผู้ชายไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดได้รับประโยชน์จากการบังคับชายเป็นใหญ่

สตรีนิยามสายสังกันนิยมได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะของการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์แบบระบบคู่ (dual system) คือ การอัตราขากการค่าผู้หญิงโดยพิจารณาทั้งระบบชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยม และเห็นว่าทั้งสองระบบมีความแตกต่างกันแต่สัมพันธ์อย่างวิภาควิธี ดังนั้นการทำความเข้าใจต่อการค่าผู้หญิงจำเป็นต้องวิเคราะห์ทั้งสองระบบนี้แยกจากกันอีกถ้วนคือ การวิเคราะห์แบบระบบหนึ่งเดียว (unified system) คือ การเห็นว่าระบบทุนนิยมไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการชายเป็นใหญ่ เนื่องจากไม่สามารถแยกออกจากร่างกาย จะนั่นการจะทำความเข้าใจต่อการค่าผู้หญิง ต้องวิเคราะห์ทั้งสองระบบด้วยกันโดยใช้ความคิดรวบยอดเพียงอันเดียว (บรรณ ภูริสินธิ์, 2545, หน้า 115 – 119)

ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic)

ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ นำแนวคิดจิตวิเคราะห์เข้ามาใช้ในการอธินาดีง พัฒนาการของความเป็นหญิงและความเป็นชาย ซึ่งนำไปสู่ความเป็นร่องของผู้หญิง โดยเชื่อ ว่าการท้าความเข้าใจต่อพัฒนาการความเป็นหญิง และความเป็นชายมันเป็นต้องท้าความเข้าใจในระดับจิตใจ และจะทำให้เข้าใจสภาพความเป็นร่องของผู้หญิงที่เป็นอยู่ ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ส่วนใหญ่เชื่อว่าความเป็นเพศเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ฟร็อกซ์ (Freud) ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ได้เสนอว่าการมารณ์ระหว่างหนูจีงชายหรือเพศเดียวทั้งสอง เป็นผลของการทางเพศที่ประทับความสำเร็จ ไม่ใช่เรื่องทางชีวภาพที่มีมา การถลายเป็นเด็กผู้หญิงเป็นการสร้างขึ้นจากการกดเก็บกามารณ์สองเพศ (bisexuality) ที่เกิดขึ้นก่อน ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์เห็นว่า ในสภาพเริ่มแรกเด็กจะไม่มีสภาพที่แตกต่างกันในความเป็นเพศ และเป็นกามารณ์ที่ไม่เกี่ยวกับอ่อนนุ่ม แต่ต่อมาอ่อนนุ่มได้เข้ามาและสร้างความแตกต่างทางเพศในทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดความถูกลื้นค่าในความเป็นเพศระหว่างชายและหญิง

ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์แนวของ ฟร็อกซ์ และศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์แนวลาคัง สำหรับศศรีนิยมสายจิตวิเคราะห์แนวของ ฟร็อกซ์ มีแนวคิดของการทดสอบระหว่างแนวคิดของศศรีนิยมสายมาร์กซ์สายลัจกมนิยม สายตอนรากถอนโคน และจิตวิเคราะห์ส่วนใหญ่พัฒนาในประเทศเยอรมนี ฟร็อกซ์คือวิจารณ์จากนักศศรีนิยมเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องปอนโอดิปุส (Oedipus Complex) ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตภายในจิตให้สำนึก ฟร็อกซ์อธิบายว่า ความเป็นเพศเป็นผลของ ปฏิภูติทางเพศ คือเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายสามารถปรับตัวในทางเพศได้อย่างปกติ เมื่อໄດ ขึ้นเด็กชายและเด็กหญิงจะแยกออกจากบุคลิก ลักษณะของเพศตน การปรับตัวในทางเพศ คือ เมื่อเด็กเกิดมาไม่ว่าชายหรือหญิงจะมีความรักต่อมแม่ เด็กผู้ชายจะเกลียดพ่อ เพราะเด็กผู้ชายและเด็กหญิงจะมีความรักต่อมแม่ แต่เด็กผู้ชายจะต้องเก็บกอดความรักที่มีต่อมแม่ เพราะรับรู้ว่าพ่อนมีความแข็งแรงกว่า เกิดความกังวลการถูกต้อน จะนั้น เด็กผู้ชายจะต้องยอมรับและเข้าสัมนาทางเพศและค่านิยมของพ่อ โดยทำตัวเหมือนพ่อเพื่อรักษาไว้ซึ่งความรักของแม่ และเมื่อໄດขึ้นมาได้เป็นพ่อจะมีผู้หญิงของตน ส่วนเด็กผู้หญิงจะเริ่มเกลียดแม่ เมื่อเรียนรู้ว่าตัวเองไม่มีอิทธิพลทางเพศชาช รู้สึกว่าตนถูกต้อน โทษว่าเป็นความผิดของแม่ที่ไม่ให้อิทธิพลทางเพศ

แก่ตน และเรื่องรู้ว่าแม่ก็ไม่มีอวัยวะเพศชายเหมือนกัน เด็กผู้หญิงเชิงหันไปรักพ่อ ในขณะเดียวกันพบว่าแม่ได้รับความสนใจจากพ่อ แม่จึงกล่าวเป็นคู่แข่ง เด็กผู้หญิงเชิงต้องท้าว แบบแม่เพื่อให้ได้ความรักจากพ่อ ด้วยกระบวนการทางจิตตั้งก่อตัว ทำให้เด็กชายและเด็กหญิงมีพฤติกรรมทางเพศตามที่สังคมคาดหวัง โดยรับรับรับรับของสังคมที่มีรายเป็นใหญ่

สำหรับศิรินิยมถายจิตวิเคราะห์แนวลากัง ได้รับอิทธิพลจากนักจิตวิเคราะห์ชาวฝรั่งเศส มาก ลากัง (Jacques Lacan) ซึ่งอธิบายพัฒนาการของความเป็นตัวตนหญิงชายโดยอ่านทางวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์ หรือแบ่งบุนทางภาษาศาสตร์ ทำให้เกิดการวิเคราะห์เชิงปรัชญาที่เป็นนามธรรม ภาษาได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานของวัฒนธรรมและเด็กทุกคน ต้องก้าวเข้าสู่วัฒนธรรม สำหรับการพัฒนาตัวตนผ่านวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์ เช่น เรื่อง "ความรู้สึกิษยาของวัยวะเพศชาย" ที่ฟรอนต์กล่าวถึงเด็กผู้หญิงนั้น ลากังจะใช้คำว่า "phallus" หมายถึง สัญลักษณ์เพศชาย และอธิบายในความหมายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในทางจิตวิทยาของ "การไม่มี" สัมพันธ์กับอ่อน芳ที่เชื่อมโยงกับความเป็นชาย "phallus" ถูกแทนอย่างเป็นสัญลักษณ์ของ "ไม่ใช่แม่" ในระยะแรกเด็กผู้หญิงตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของแม่ แต่ "phallus" ทำให้เด็กเรียนรู้ว่าไม่ได้เป็นหนึ่งเดียวกันและเหมือนกันทั้งหมด เด็กจะเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศ รวมทั้งสถานะของเพศของคนที่สัมพันธ์กับความแตกต่างนั้น "phallus" ทำให้เด็กได้พบความแตกต่างระหว่างเพศ และสามารถเข้าสู่วัฒนธรรมและสังคม โดยการพัฒนาความเป็นตัวตนที่กระหนกถึงความแตกต่างของคนของกับคนอื่น เด็กจึงกล่าวเป็นตัวตนผ่านทางพื้นฐานกฎหมายที่ของระบบชาติเป็นใหญ่ในสังคม ความเป็นเพศถูกสร้างขึ้นโดยสังคม จะนั้น จึงไม่มีความเป็นหญิงเป็นชายที่เป็นธรรมชาติ แต่ความเป็นหญิง เป็นชายหลังจากการก่อรูปของตัวตนทางภาษาที่ถูกจัดระเบียบภายใต้มาตรฐานของความเป็นชาย สำหรับผู้หญิงอยู่ในฐานะ "ผู้อื่น" เพราะไม่มี "phallus" ผู้หญิงจึงไม่มีความหมายในตัวเอง

อย่างไรก็ตาม นักศิรินิยมหลักคนไม่เห็นด้วยกับศิรินิยมถายจิตวิเคราะห์ในหลายประดิษฐ์ ประการแรก แนวคิดความเป็นสากลของความเป็นผู้หญิง โดยการอธิบายถึงบุคลิกภาพของผู้หญิงว่า ถูกกำหนดโดยกระบวนการทางจิตใจในระดับจิตไว้ล่วงหน้า ซึ่งໄດ้ให้ความหมายว่าผู้หญิงมีบุคลิกภาพเหมือนกันทั้งโลก ประการที่สองการละเมิดต่อสิทธิทาง

สังคมในระดับที่เกิดขึ้นกว่าครึ่งศตวรรษ ประการที่สาม ไม่ให้ความสนใจต่อชั้นชั้น และความเป็นชาติพันธุ์ในการมีส่วนร่วมและความเป็นหุ้นส่วนความเป็นชาติ รวมถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม การที่สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์เสนอว่าการได้นำอัตลักษณ์ทางเพศมีส่วนใหญ่จากปัจจัยภายในและซ่อนอยู่ในตัวมนุษย์ เป็นการปฏิเสธอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลอกหลอน เป็นการปิดกั้นความชัดเจนของอัตลักษณ์ความเป็นเพศ (瓦魯斐 ภูริสินธิ์, 2545 หน้า 135-160)

สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ (Postmodern Feminism)

สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ ได้รับความนิยมในช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา โดยเริ่มต้นจากแนวคิดของนักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส ซึ่งให้ความสำคัญกับภาษาว่านาอกจากจะเป็นสิ่งที่แสดงออกแล้ว ยังเป็นสิ่งที่สร้างความหมายในวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ คำรังสรรค์ลักษณ์ความเป็นเพศซึ่งก่อให้เกิดความต้องกว่างของเพศหญิง ไม่สนใจต่อโลกที่เป็นจริงแต่สนใจการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม หรือความหมายที่อยู่เหนืออัตลักษณ์ สนใจที่จะศึกษาว่า คุณค่าทางสังคมนั้นถูกสร้างขึ้นอย่างไร

สำหรับแนวคิดหลังสมัยใหม่ จะปฏิเสธระบบคิดของบุคคลสมัยใหม่ทั้งหมด โดยที่สังคมบุคคลสมัยใหม่คือ สังคมอุดมการณ์นั้นอยู่ภายใต้ครอบความรู้สึกและการรู้แจ้ง เชื่อว่าความเป็นจริงสามารถกันหายได้ผ่านทางเหตุผล เชื่อในเรื่องความสมบูรณ์ เชื่อว่ามีกฎที่แน่นอนในการกำหนดและอธิบายความเป็นไปของโลกทางธรรมชาติและสังคม มนุษย์ต้องพยากรณ์กันหากถูกล้ม โดยใช้หลักการของเหตุผล จะนั่น สำนักคิดก็ถูมด้วย ๆ ไม่ว่าเสรีนิยม มาร์กซ์ สังคมนิยม ต่างได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสมัยใหม่ เช่น เสรีนิยมยอมรับในเรื่องเหตุผล มาร์กซ์และสังคมนิยมเชื่อในการกันหากความจริงธรรมชาติของมนุษย์และการปลดปล่อย และเมื่อสตรีนิยมได้รับอิทธิพลจากสำนักคิดต่าง ๆ จึงได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสมัยใหม่เช่นกัน เช่นสตรีนิยมสายเสรีนิยมให้ความสำคัญกับมนุษย์ที่มีเหตุผล เรียกว่าให้ผู้หญิงมีระบบคิดที่มีเหตุผลเช่นเดียวกับชาย สตรีนิยมสายมาร์กซ์และสังคมนิยมเรียกว่าให้ผู้หญิงพยากรณ์ทางธรรมชาติที่แท้จริง และต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตัวเอง

หลังจากทศวรรษ 1970 มีการยอมรับความแตกต่างของกันต่าง ๆ ในสังคม เช่น กันต่างชาติพันธุ์ กันตุนรกร่วมเพศ ทำให้แนวคิดที่ว่าความเป็นหนึ่งเดียวของผู้หญิงที่เป็นสถาบัน

ได้รับการวิจารณ์อย่างมาก และมีการเสนอความเห็นที่ว่าข้อมูลความแตกต่างในกลุ่มผู้หญิง เช่น ความเป็นชนชั้น เชื้อชาติ ความพึงพอใจทางเพศ เป็นด้าน นอกจากนี้ การเสนอความเป็นสาก烙ของผู้หญิงซึ่งถูกกล่าวหาว่า เป็นความคิดเห็นทางของพวกผู้หญิงผิวขาวชาวตะวันตก (สะท้อนการมีอดีตทางเชื้อชาติ ในกลุ่มนักศึกษานิยมด้วยกัน ที่มองไม่เห็นความแตกต่างที่มีอยู่ในผู้หญิงที่ไม่ใช่คนผิวขาวทั้งทางวัฒนธรรมและความเป็นอยู่) นอกจากนั้น ได้มีการเสนอว่าแนวคิดสตรีนิยมนิยมความเหมือนกับแนวคิดหลังสมัยใหม่หลักประการ ได้แก่ การปฏิเสธการอนุรักษ์ความคิดถูกๆ แข็งที่เน้นผู้ชายเป็นศูนย์กลาง ปฏิเสธความเป็นองค์ประกอบของชายในอุดมสมัยใหม่ ว่ามีเหตุผลที่เป็นสาก烙 ขอนับว่าความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากตัวหนังแห่งที่เฉพาะ เช่นเดียวกับความเป็นเพศที่เป็นความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้บริบทหนึ่ง ๆ ไม่ใช่เป็นผลของศรีระ อ้างไว้กีดกัน สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ก็ข้องขอมูลค่าบางประการของอุดมสมัยใหม่ เช่น ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน ต้องมีบุญชัชนา เป็นดัง

สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ให้ความสนใจในเรื่อง ว่าทุกรุ่นว่ามีอำนาจในการสร้างความเป็นเพศในสังคม โดยการจะทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นเพศทางสังคมนั้น การศึกษาเฉพาะสภาพทางชีวะหรือทางจิตไม่เพียงพอ แต่ต้องศึกษาถึงกระบวนการทางสังคมในช่วงประวัติศาสตร์เฉพาะหนึ่ง ซึ่งการอธิบายทางวัฒนธรรมของความเป็นเพศถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางชีวะ ฉะนั้น ทำให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมาก เพราะเกิดจากปฏิบัติการทางสังคมที่แตกต่างหลักหลาด และอัตลักษณ์ของคนในสังคมไม่ได้ถูกสร้างขึ้นครั้งเดียวแต่เป็นช่วงช่วงที่ แต่ละเปรี้ยบแปลงไปตามเวลา ความความตั้งต้น และความกระทำการของผู้กระทำ

โดยภาพรวมสตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ปฏิเสธความเป็นสาก烙ของผู้หญิง แต่จะให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้หญิงที่มีอยู่ รวมทั้งความหลากหลายที่มีอยู่ในผู้หญิงแต่ละคน นอกจากรูปแบบนิยมเป็นอุตรดิษฐ์ เช่น ผู้หญิง - ผู้ชาย, ธรรมชาติ - วัฒนธรรม, ความมีเหตุผล - การใช้อารมณ์ เป็นดัง ควรพิจารณาในภาพรวมมากกว่า อ้างเรื่องของเพศชายหญิงนั้น จะต้องพิจารณาว่าเพศทางชีวะและความเป็นเพศที่ถูกสร้างจากสังคมไม่ได้แยกจากกันหรืออยู่ต่างขั้นกัน แต่ได้ก่อรูปรวมกันขึ้นเป็นชายและหญิงในฐานะปัจเจก

อย่างไรก็ตาม ศศรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ ก็ได้รับข้อวิจารณ์จากศศรีนิยมอื่น ๆ หลากหลายประการ ได้แก่ ประการแรก การปฏิเสธการเมืองผู้หัวญี่งเป็นการบั่นทอนความชอบธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อผู้หัวญี่ง ประการที่สองการไม่ตระหนักถึงการกดขี่อย่างเป็นระบบของความเป็นเพศ ชนชั้นและเชื้อชาติที่ดำเนินอยู่ ประการที่สาม การปฏิเสธความเป็นสากลของผู้หัวญี่ง ปรากฏว่ามีงานวิจัยในหลากหลายด้านชี้ให้เห็นว่าความเป็นเพศเกิดขึ้นมาจากการตั้งค่านมูญทั้งหมด มีความเป็นเพศชาย ความเป็นเพศหญิง มีการกำหนดบทบาทที่แตกต่างกันระหว่างเพศในทุกวัฒนธรรม (วาระ ภูริสินธิ์, 2545, หน้า 161-179)

จากแนวคิดของศศรีนิยมสายต่าง ๆ ที่สรุปโดยสังเขปดังกล่าวแล้ว มีข้อนำสังเกต ที่ว่าทฤษฎีศศรีนิยมในช่วงทศวรรษ 1980 จะเกี่ยวข้องกับความก่อคืนของผู้หัวญี่งที่นำเสนอว่า ทฤษฎีที่มีอยู่ทั้งพัฒนาข่ายความอย่างไร การทบทวนหาสาเหตุต่อค่าdam ความไม่เท่าเทียม กันจะเป็นไปอย่างไร การที่ผู้หัวญี่งถูกตัดออกจากอิ曼าและชีวิตสาธารณะเป็นไปอย่างมีระบบนั้น เพราะเหตุใด และเกิดขึ้นได้อย่างไร สิ่งที่ผู้หัวญี่งอุทิศให้วัฒนธรรม (ผลงานทางวัฒนธรรม) ถูกประเมินค่าต่ำกว่าที่ควร เพราะเหตุใดและอย่างไร และซึ่งไปกว่านั้นผู้หัวญี่งถูก จัดให้อยู่ในพื้นที่เฉพาะ อย่างที่เรียกว่าโอลกส่วนดัวคืออยู่ในบ้าน รับผิดชอบงานบ้าน ซึ่งถูกให้ค่าร่วมเป็นงานที่ไม่เป็นทางการ ไม่มีค่าตอบแทน เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ส่วนก่อตัว ขึ้นโดยไม่เป็นประ喜悦ของผู้หัวญี่งเลย ดังนั้น จุดประสงค์ของทฤษฎีอย่างหนึ่งคือ พยายามที่ จะอธิบายถึงปัญหาที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์แบบชายเป็นใหญ่ที่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ของ สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ นอกจากนั้น จุดประสงค์อีกประการหนึ่งคือ การนำทฤษฎีที่ มีอยู่ไปใช้โดยกลุ่มศศรีนิยม ทั้งที่อยู่ในวงวิชาการและนอกวงวิชาการในฐานะผู้ปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ผู้หัวญี่งถูกตัดออกจากสังคม รวมทั้งวิสัยทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ เปลี่ยนแปลงไป กลุ่มศศรีนิยมเองเป็นกลุ่มที่เป็นแกนสำคัญและเป็นศูนย์รวม ส่วนทฤษฎี พิจารณาได้ว่าเป็นเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการต่อต้านความกดดันทางด้านทางการเมือง

ส่วนทฤษฎีในช่วงปีทศวรรษ 1990 ได้เสนอข้อค่าdam ต่อข้อสันนิษฐานที่เป็น ที่สูงของแนวคิดศศรีนิยมที่ผ่านมา เช่น ปัญหาความเป็นสากลของผู้หัวญี่งโดยไม่พิจารณา ถึงเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ปัญหาของระบบคิดแบบญี่ปุ่นซึ่ง ประเด็น ความเชื่อในความรู้ที่ได้มาตามแนวทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ก็มีทัศนะเห็นด้วยว่ามี

ความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย เพราะเหตุผลในเรื่องของศรีระ โคลลอมรับว่าหญิงและชายมีร่างกายที่แตกต่างกัน ย่อมนำไปสู่ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ปฏิเสธการแบ่งแยกเพศทางชีวะ (sex) และเพศทางสังคม (gender) ให้ความสนใจในเรื่องความเฉพาะเจาะจง ความหลากหลาย และความแตกต่างของผู้หญิง ความขัดแย้ง รวมทั้งอัตลักษณ์ของผู้หญิง ให้ความสำคัญกับสถานะความเป็น “ผู้อ่อน” หรือ “คนนอกร” ของผู้หญิง รวมทั้งการให้ความสนใจในผลงานของนักศรีนิยมคิวค่าและศรีรักร่วมเพศ (Jackie Stacey, P. 54)